

Consulting the Oracle

Consulting the Oracle (1884), J.W. Waterhouse

Werken aan de stad is een continu proces. Soms komt dat proces in een stroomversnelling wanneer geld, politiek, behoefte en noodzaak samenkomen en mensen de beslissing nemen: nu moet het gebeuren. Er kan dan heel veel en dat is wat we tussen grofweg 1995 en 2005 hebben gezien in de ruimtelijke ontwikkeling in Nederland. Iedereen rook zijn kans en gemeenten, projectontwikkelaars, particulieren en (semi-) overheidsinstellingen ‘gingen in het vastgoed’.

De snelheid maakte dat je eenvoudig zogenaamde eindbeeldplannen kon maken: ‘Zo gaat het eruit zien, dan en dan is het klaar, dit is de financiering met een lening en dit zal het rendement zijn bij verkoop’.

Het heeft minder dan 10 jaar geduurd en toen was het spelletje al weer op z'n retour om tegen 2010 echt in de kast te verdwijnen.

Ik heb geen idee hoe we hier over 10 – 20 jaar tegen aankijken. Maar na enkele turbulente jaren van faillissementen, ontslagen met alle vreselijke persoonlijke gevolgen van dien, en (financiële) hulpacties lijkt de tijd rijp voor een echte bezinning.

Watskebeurt?

Ik ben stedenbouwkundige en ben gewend aan stedelijke ontwikkelingen die continu zijn en die bij nieuwe ontwikkelingen lange doorlooptijden kennen. Daarbij lopen de zaken dus per definitie anders dan dat je ze bedacht had. Het leert je dat je op andere wijze vorm geeft aan je ambities en aspiraties dan een tekeningetje te maken van ‘zo wil ik het en zo zal het’.

Het is interessant bij stedelijke ontwikkelingen te kijken hoe je ruimte kunt geven aan bewegingen in de markt, veranderingen in de maatschappij en de behoeften. Ik vind vanuit die optiek het ‘programma’ of de ‘activiteit’ vaak belangrijker dan de vorm die het uiteindelijk krijgt. Anders gezegd prevaleert wat mij betreft de economie in de breedste zin van het woord boven de fysieke verschijning ervan. In ontwerpersland ging het echter de laatste 15 jaar

vooral over het vormpje, of zoals prof. Thijs Asselbergs het in zijn intreerede in Delft noemde: Vormpoeperij. Wie heeft het nog over zoiets als woningtypologie?

Geen Crisis maar Transformatie

Nu heet het dat we in een crisis zitten, een mijns inziens verengd begrip voor de maatschappelijke transformatie die we nu doormaken: buitengewoon moeilijke, maar ook uitdagende tijden. Die 'brede' economie verkeert niet zozeer in een crisis als wel in een overgangsproces. Met de doorwerking van het fenomeen Internet is de maatschappij enorm veranderd en dat is nog steeds gaande. Naast veel andere zaken heeft het internet mensen wereldwijd op een nieuwe, makkelijke en snelle manier met elkaar in verbinding gebracht. De (snelheid van) uitwisseling van kennis, meningen en zaken heeft andere vormen aangenomen, vaak ten goede, soms ten kwade. Het Internet heeft een enorme invloed op zaken doen, op produceren, onderwijs, wonen, recreëren, kortom op alles. Het heeft daarmee invloed op de (economische) activiteiten en dus op de fysieke verschijningsvorm daarvan; het bouwen en de stedelijke ontwikkeling. Het lijkt echter dat we in de 'bouwwereld' daar nog nauwelijks rekening mee hebben gehouden. Veel recent gebouwd programma is nog een vertaling van de *pré-internet economie* of de *oude economie*.

Maar,

De werkplek verandert; is het klassieke mono-functionele kantoor nog wel zo noodzakelijk? Het wonen verandert; IKEA begeeft zich op de woningmarkt. Een bedrijf met een enorm goede 'aansluiting' op de mensen wereldwijd. Ze verkopen immers producten over de hele wereld, zijn goed in logistiek, hebben een neus voor trends en kunnen dezelfde producten in zeer diverse culturen verkopen.

Het vermaken verandert; er wordt makkelijker gereisd, er is een focus op de ervaring, meer dan op het fysieke.

Het winkelen (de kleine economie) verandert; binnensteden staan leeg, *outlets* lijken een trend die al weer haar hoogtepunt heeft bereikt, de winkel is omgevormd tot het *tablet*.

Nieuw

Het zijn allemaal kwesties waarvan het antwoord mijns inziens niet primair van de overheid moet komen. De Markt moet zich vormen en haar nieuwe behoeften kenbaar maken. Zo is het de vraag of voor nieuwe ontwikkelingen ook nieuwe wetgeving noodzakelijk is. Het fenomeen *Westminster Hub* in London, of de *New Factory* in Tampere Finland (zie afbeelding) is een nieuw soort werkomgeving die helemaal geen nieuwe regelgeving nodig

heeft vanuit een overheid. Hier zijn snelheid, laagdrempeligheid, kennisuitwisseling, een *trial-and-error* aanpak en *Make-it-happen-mentaliteit* de kernwoorden. Het winkel op je *tablet* is ook een ontwikkeling waarvoor systeemveranderingen vanuit de overheid nog niet nodig zijn geweest. Voor al deze zaken is de huidige wet- en regelgeving kennelijk niet een belangrijk obstakel geweest. Het kan vast beter, maar wie gaat daar op wachten?

Systeemveranderingen, bijvoorbeeld wijzigingen in de wijze van bestemmingsplannen maken (we hebben net een nieuwe WRO) kosten veel tijd en zijn achterhaald op het moment dat de regeling effectief wordt.

Leg focus op wat je nu kunt doen.

Wie doet wat?

Mijn boodschappenlijstje aan de overheid is veeleer samengesteld uit het volgende:

Overheid: zorg dat talent zich kan ontwikkelen, investeer in onderwijs, onderwijs en onderwijs;

Overheid: zorg dat we zaken kunnen uitproberen, experimenteer en bouw voor bepaalde 'vergunningen' of 'goedkeuringen' een proeftijd in. Gewoon op basis van de wet, maar met een wat langere aanlooptijd om vast te stellen of een initiatief werkt;

Overheid: richt je op 'raamwerken' en sta open voor onverwachte en ongekennde activiteiten.

Maar ik heb ook een lijstje voor de markt:

Markt: maar dat zijn we allemaal!

Markt: Breng mensen bij elkaar;

Markt: Durf te experimenteren en fouten te maken;

Markt: Herken de 'Changemakers' en biedt ze ruimte, financiering etc;

Markt: Laat de advocaten thuis, ik ben voor 'de-juridificering' (oef) in stedelijke ontwikkelingen.

Als je een parallel trekt met de industriële revolutie, waar na de eerste golfbeweging ook een terugval kwam om vervolgens op stoom te komen en ècht vooruitgang te boeken, dan belooft de toekomst gouden bergen!

Henk Bouwman

Urban-imPulse.eu

works on changing cities
works on how to exchange with them
works on how to learn from them
works on how you can change it into your own urban biotope
works on finding the right imPulse to get things started

and make it happen